

کلید طلایی برای فعل امر (۲)

گزارش سه تحقیق

دانش‌آموزان با «کلیدهای طلایی فعل امر» آشنا شده بودند.
 معلم از آنان خواست فعل‌های امر داستان «الْبستان المحروق» را شناسایی و بررسی کنند.
 در این داستان :

- گاهی دستورهایی به دو نفر داده شده است (مثنی)
- گاهی دستورهایی به چند مرد یا پسر داده شده است (جمع مذکر)
- گاهی دستورهایی به چند زن یا دختر داده شده است (جمع مؤنث)

صیغه‌های فعل امر
 کدام است؟

بنابراین، دانش‌آموزان به سه گروه تقسیم شدند و افراد هر گروه موظف شدند یک دسته از فعل‌ها را بررسی کنند و نتیجه را در کلاس مطرح نمایند.

گزارش گروه اول چنین بود : فعل‌های امر برای مثنی (مذکر و مؤنث)

یکی از پسران صاحب باغ، مردی سخاوتمند بود و مثل پدرش فکر می‌کرد اما دو برادر دیگر، نه. آن دو برادر همه چیز را برای خودشان می‌خواستند؛ به همین علت، همیشه بین این دو برادر و برادر سوم اختلاف بود. روزی برادران درباره‌ی باغ بحث و گفت‌وگو می‌کردند. دو برادر خودخواه و مغرور هم‌صدا شده بودند که : این باغ مال ماست و نباید میوه‌های آن را به دیگران بدهیم. اما برادر سوم خطاب به دو برادرش گفت :

(اَعْمَلَا)

به وصیت پدرمان عمل کنید.

(اَشْكُرَا)

خدا را شکر کنید.

حذف «ن» از آخر
فعل مضارع، برای
ساختن فعل امر

و از ثروت خود سهمی برای نیازمندان قرار دهید. (إِجْعَلَا)

اما آن دو برادر گوششان بدهکار نبود و خداوند در مقابل این رفتار، آنان را

تنبیه کرد.

فعل های امر برای جمع مذکر

گروه دوم چنین گزارش داد :

«صاحب باغ مردی مهربان و سخاوتمند بود. او به طرف پسرانی که به باغ آمده بودند، رفت و با مهربانی به آنان گفت :

میوه ها را جمع کنید (إِجْمَعُوا)
و برای خانواده ی خود بپزید. (أَحْمِلُوا)

پسران صاحب باغ با این بخشش های پدرشان موافق نبودند ؛ در حالی که او همیشه آنان را نصیحت می کرد که فقیران را فراموش نکنند. بالاخره روزی که پدر در بستر مرگ افتاده بود، هر سه پسرش را صدا کرد و به آنها

گفت :

فرزندانم،

بر ضعیفان رحم کنید، (إِرْحَمُوا)
برای خدا کار کنید، (إِعْمَلُوا)
و در باغ را به روی فقیران باز کنید. (إِفْتَحُوا)»

گروه دوم، فعل ها را خوب تشخیص داده بودند ولی وقتی گزارششان تمام شد و متن آن را به معلم دادند، در مقابل این سؤال ساده ی معلم غافلگیر

شدند :

□ افزودن «همزه ی امر» و حذف «نون» آخر فعل مضارع را می دانیم اما چرا به جای «ن»، یک «ا» (الف) قرار داده شده است؟

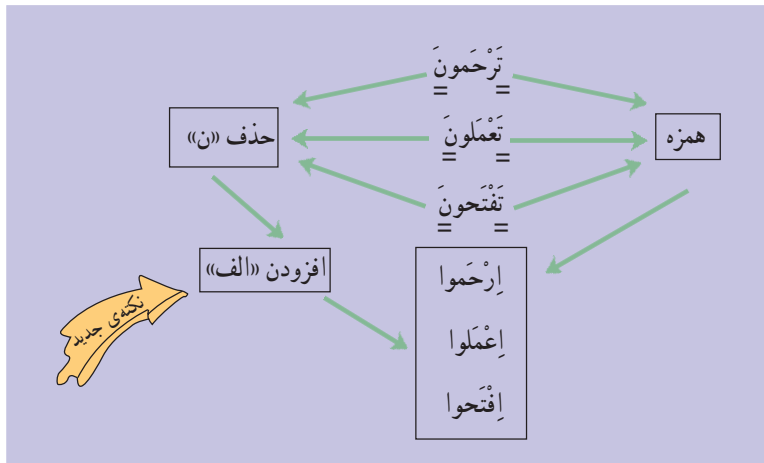
کسی پاسخ نداد. ناچار معلم، خود، ادامه داد :

این الف فقط به صیغه های جمع مذکر افزوده می شود و خوانده نمی شود.

سپس روی تخته نوشت :

چه تغییری در آخر
فعل ها صورت گرفته
است؟

تَرَحْمُونَ
↓ ↓
ا ا
إِرْحَمُوا

بچه‌ها همه چیز را فهمیده بودند. با وجود این، معلم از آن‌ها پرسید:

پرسش‌های کلیدی

- فعل امر برای جمع مذکر را از چه فعلی می‌سازیم؟
- به جای حرف مضارع، چه حرفی قرار می‌دهیم؟
- چه تغییری برای حرف آخر آن رخ می‌دهد؟

فعل‌های امر برای جمع مؤنث

— بالآخره، نوبت گزارش گروه سوم شد. —
گزارش آن‌ها چنین بود:

«صاحب باغ پس از این که پسران را به جمع‌آوری میوه‌ها تشویق کرد، به طرف دختران نیز رفت و با مهربانی به آنان گفت:

شما هم میوه‌ها را جمع کنید (إِجْمَعْنَ)
و برای خانواده‌ی خود ببرید. (إِحْمِلْنَ)

ولی وقتی صاحب باغ از دنیا رفت، دو نفر از پسرانش به وصیت او توجهی نکردند. روزی که جمعی دختر بچه به باغ آمده بودند، با تعجب شنیدند که نباید به میوه‌های درختان دست بزنند. حتی یکی از پسران صاحب باغ به طرف دختران رفت و فریاد کشید:

آیا نکته‌ی جدیدی هست؟

بیرون بروید! (أُخْرِجْنَ)
این جا را ترک کنید! (أُتْرَكْنَ)

بچه‌ها با افسردگی و دل‌شکستگی از باغ خارج شدند.»

وقتی گزارش این گروه تمام شد، معلم پرسید:

«آیا در این گروه از فعل‌ها نکته‌ی جدیدی می‌بینید؟»
ظاهراً چیز جدیدی نبود اما معلم اصرار داشت که چیزی هست. هر یک از بچه‌ها نظری دادند و گفتند:

- همه‌ی این فعل‌ها با همزه شروع شده‌اند.
- این فعل‌های امر، از صیغه‌های جمع مؤنث مخاطب مضارع ساخته شده‌اند.

إِجْمَعْنَ از تَجْمَعْنَ

إِحْمِلْنَ از تَحْمِلْنَ

- در فعل‌های قبلی دو تغییر داشتیم: یکی در اوّل و یکی در آخر.

ناگهان یکی از دانش‌آموزان با تعجب گفت:

«این‌ها که آخرشان تغییری نکرده است!»

آخرش را تغییر
ندهید!

این‌جا بود که معلم گفت: نکته‌ی جدید همین است.

در امر، برای ساختن صیغه‌ی جمع مؤنث، آخر آن نه ساکن

شده و نه نون آن حذف می‌شود.

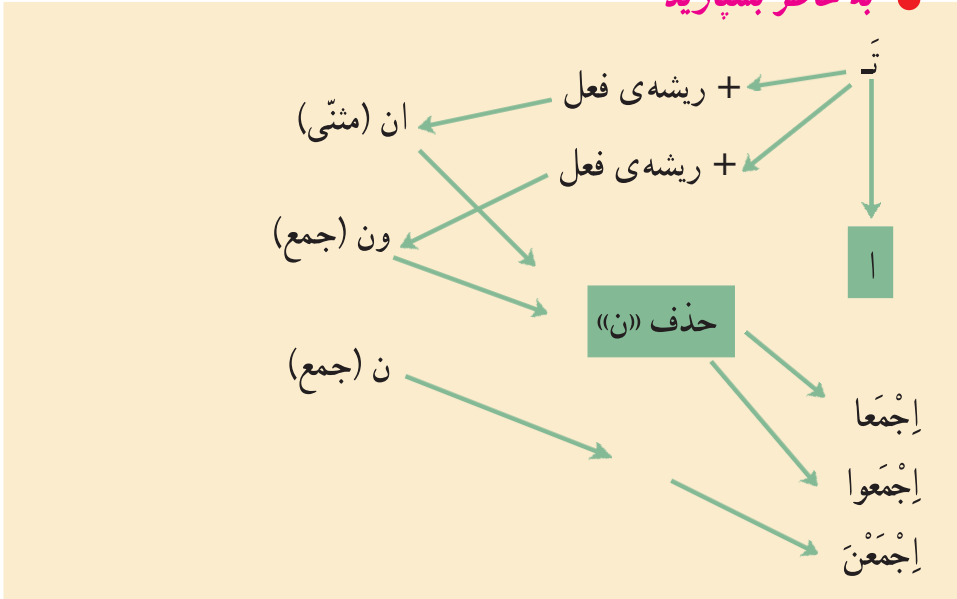

دانش‌آموزان به خوبی درس را فرا گرفته بودند. با این حال، معلم چند سؤال دیگر از آنان پرسید تا مطمئن شود که دانش‌آموزان همه‌چیز را یاد گرفته‌اند. او گفت:

پرسش‌های کلیدی

- فعل امر برای جمع مؤنث را از چه فعلی می‌سازیم؟
- معمولاً در ابتدای فعل‌های امر علامت مشترکی قرار می‌گیرد. آن علامت چیست؟
- کدام صیغه‌ی فعل امر است که حرف آخر آن هیچ تغییری نمی‌کند؟
- حرف آخر فعل‌های مضارع برای تبدیل به فعل امر، چند حالت پیدا می‌کند؟

به خاطر بسپارید

تَمَارِينُ

التَّمْرِينُ الْأَوَّلُ

با توجه به متن درس، در مقابل پاسخ صحیح علامت × بگذارید.

کیف

۱- کیف خَرَجَ الأطفالُ مِنَ الحَدِيقَةِ بعدَ وَفَاةِ صاحبِ الحَدِيقَةِ؟

○ مَحْزُونِينَ ○ فَرِحِينَ ○

○ شَاكِرًا ○ بَخِيلًا ○

۲- کیف كان الابنُ الْأَوَّلُ؟

ماذا

۳- ماذا طَلَبَ صاحبُ البُسْتَانِ؟ ○ الرَّحْمَ على الضُّعْفَاءِ ○ جَمَعَ المَحْصُولَ ○

۴- ماذا طَلَبَ الابنُ الثَّلَاثُ؟ ○ مَنَعَ إعْطَاءِ حقِّ المحرومينَ ○ إعْطَاءِ

○ حقِّ المحرومينَ ○

التَّامِرِينَ الثَّانِي

از میان عبارات های داده شده، کدام جمله مطابق تصاویر زیر است؟ در زیر هر تصویر شماره ی جمله ی مورد نظر را بنویسید.

۱- اِشْرَبُوا مِنْ هَذَا الْمَاءِ.

۲- اِجْلِسُوا فِي ظِلِّ الشَّجَرَةِ.

۳- تَغْرِسُ الْأَشْجَارَ.

۴- اِغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ لِلْوُضوءِ.

۵- جَلَسْتُمْ تَحْتَ ظِلِّ الشَّجَرَةِ.

۶- اِشْرَبِينَ مِنْ هَذَا الْمَاءِ.

۷- تَغْسِلُنَ السَّيَّارَةَ.

۸- أَحْصَدَا الزَّرْعَ.

التَّمْرِينُ الثَّلَاثُ

در مسیر هر یک از گروه‌ها شماره‌ای هست که باید جمله‌ی مربوط به آن‌را با فعل امر مناسب (با استفاده از ریشه‌های داده شده) تکمیل کنید. آن‌ها را راهنمایی کنید تا هرچه سریع‌تر به مقصد برسند.

محمد، امیر و ایمان می‌خواهند به یک سفر علمی بروند.

ندا، هدا و زهرا می‌خواهند به کتابخانه بروند.

۱- ... حاجاتِ السَّفَرِ (جَمَعَ -)	۱- أُخْرِجَنَّ مِنَ الْبَيْتِ (خَرَجَ -)
۲- ... الْمَلَابِسَ (لَبَسَ -)	۲- ... إِلَى الْعَلَامَةِ (نَظَرَ -)
۳- ... مِنَ الْبَيْتِ (خَرَجَ -)	۳- ... الشَّارِعَ. (عَبَرَ -)
۴- ... الشَّارِعَ (عَبَرَ -)	۴- ... إِلَى الْيَمِينِ* (ذَهَبَ -)
۵- ... إِلَى دَاخِلِ الشَّارِعِ (ذَهَبَ -)	۵- ... الْحَانُوتَ (دَخَلَ -)
۶- ... السِّيَّارَةَ (رَكَبَ -)	۶- ... صَاحِبَ الْحَانُوتِ (سَأَلَ -)
	۷- الْمَكْتَبَةُ هُنَا.

التَّمْرِينُ الرَّابِعُ

افعال عبارات زیر را (از نظر صیغه) تصحیح کنید.

- ۱- أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ، أَنْصُرُوا الْمَظْلُومَ فِي كُلِّ مَكَانٍ!
- ۲- أَيُّهَا الْمُؤْمِنَاتُ، ائْتِرُكُوا تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ!
- ۳- أَيُّهَا الطَّالِبَاتَانِ، اطْلُبِي الْعِزَّةَ * وَ الْمَجْدَ! *
- ۴- أَيُّهَا الْكَرِيمُ، افْتَحِي أَبْوَابَ الْكَرَمِ عَلَى الْمُحْتَاجِينَ!

التَّمْرِينُ الْخَامِسُ

مراسم جشنی با حضور دانش آموزان و اولیای آنان برگزار شده و پایان یافته بود و سروصدای حاضران هنوز بلند بود. صدای ناظم مدرسه از پشت بلندگو به گوش می رسید که می گفت:

- آقا حسین، لطفاً این قرآن را در دفتر بگذار. ()
 - علی آقا، لطفاً آن درها را باز کن. ()
 - آقا مهدی و آقا بهروز، لطفاً بنشینید. ()
 - حاضران گرامی، لطفاً مجلس را ترک کنید. ()
 - خانم حسینی و خانم عبدی، لطفاً نام خود را در برگه بنویسید. ()
 - آقایان، لطفاً در راهروی مدرسه آثار دستی فرزندانان را نگاه کنید. ()
 - خانم های محترم، شما هم لطفاً آثار دستی فرزندانان را نگاه کنید. ()
- فعل های امری را که در این جمله ها وجود دارد، با توجه به مخاطبان

آن، به عربی ترجمه کنید.

التَّمْرِينُ السَّادِسُ

آیات قرآنی زیر را با دقت بخوانید و ترجمه کنید.

- ۱- ﴿اصْبِرُوا، إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾
- ۲- ﴿ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾
- ۳- ﴿اشْكُرُوا لِلَّهِ﴾
- ۴- ﴿إِذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ...﴾^۱

ترجمه‌ی تصویری

با انتخاب تصاویر مناسب، برای این جملات معنا و مفهوم جدیدی ایجاد می‌کنید.

- اِرْحَمُوا الضُّعْفَاءَ.
- الثَّرْوَةَ فَانِيَةً.
- هَذَا حَقُّنَا.
- اُتْرُكُوا... اُتْرُكُوا اَرْضَنَا!

آیا تاکنون برای تهیه‌ی دفتر ترجمه‌ی تصویری دست‌به‌کار شده‌اید؟

۱- خطاب به موسی (ع) و برادرش هارون است که نزد فرعون بروند و او را هدایت کنند.

الدراسات القرآنيّة

با استفاده از کلماتی که تاکنون با آنها آشنا شده‌اید، جاهای خالی را پر کنید.

۱- ﴿و فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾ (ذاریات/ ۱۹)

و در اموالشان برای ... و ... حقی است.

۲- ﴿لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ (مؤمنون/ ۱۹)

برای شما در آنها (باغ‌های بهشت) است و از آنها

۳- ﴿إِنْ يَشَأْ يُدْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِالْآخِرِينَ﴾ (نساء/ ۱۳۳)

ای مردم اگر او (خدا) بخواهد همه شما را می‌برد و ... را می‌آورد.

جاهای خالی را با توجه به آنچه خوانده‌اید، ترجمه کنید.

۱- ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ (بقره/ ۱۹۴)

و ... که خداوند با تقوایشگان است.

۲- ﴿فَإِذْ هَبَا بَيَاتِنَا إِنَّآ مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ﴾ (شعراء/ ۱۵)

پس با آیات و نشانه‌های ما ... همانا ما با شما شنونده‌ایم. (با شما می‌ایم)

۳- ﴿ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَةً﴾ (فجر/ ۲۸)

[ای نفس مطمئنه] ... به نزد پروردگارت در حالی که تو، هم راضی‌ای و هم مورد رضایت.